LISTOPAD 2026

METAN

PŘEHLEDNÝ POMOCNÍK PŘI KOMUNIKACI O SNIŽOVÁNÍ EMISÍ METANU

CDE Centrum pro dopravu a energetiku

Úvod

Metan (CH_4) je po oxidu uhličitém druhým nejvýznamnějším skleníkovým plynem. **Snížení emisí metanu patří mezi nejrychlejší a nejúčinnější opatření pro zpomalení změny klimatu a může přinést klimatický efekt v řádu let**, nikoli desetiletí.

Přesto se o emisích metanu v Česku stále mluví jen okrajově. Chybí nejen veřejná debata, ale donedávna také konkrétní pravidla, která by systematicky vyžadovala jejich měření, a detekci a včasné opravy úniků. To se mění s **novým evropským nařízením o snižování emisí metanu v energetice** (EU Methane Emissions Regulation, EU-MER). Nařízení, které představuje první evropskou legislativu zaměřenou přímo na snižování emisí metanu z energetického sektoru, vstoupilo v platnost v srpnu 2024. Evropský parlament jej schválil výraznou většinou 85% všech hlasujících.

Navzdory tomu ale ani dva roky poté v ČR není jasné, kdo má jednotlivé povinnosti podle nařízení kontrolovat a vymáhat, ani jak má celý systém prakticky fungovat. Členské státy přitom měly do srpna 2025 přijmout a Evropské komisi oznámit pravidla pro sankce a další opatření nezbytná k prosazování nařízení.

Právě zde je důležitá role občanské společnosti a nevládních organizací. Mohou upozorňovat na problémy, přinášet data z terénu, vysvětlovat význam snižování metanových emisí veřejnosti a zároveň tlačit na stát, aby evropská pravidla nezůstala pouze na papíře. Účinná implementace EU-MER je klíčová nejen pro ochranu klimatu, ale také pro transparentnější fungování energetického sektoru a ochranu zdraví a životního prostředí.

Tento toolkit nabízí organizacím a jejich komunikačním týmům základní argumenty, doporučení pro práci s různými cílovými skupinami, konkrétní příklady a praktické komunikační nástroje. Jeho cílem je usnadnit srozumitelnou a přesvědčivou komunikaci o metanu a EU-MER a podpořit společné úsilí o jeho rychlou a účinnou implementaci v Česku.

O EU-MER

Nařízení o emisích metanu v energetickém sektoru (EU Methane Emissions Regulation, 2024/1787) je první evropskou legislativou, která **komplexně upravuje měření, monitorování, vykazování a snižování emisí metanu v odvětví ropy, zemního plynu a uhlí.** Zavádí mimo jiné povinnost pravidelně vyhledávat a opravovat úniky metanu (Leak Detection and Repair – **LDAR**), omezuje rutinní odvětrávání a spalování metanu (venting a flaring) a postupně rozšiřuje požadavky také na dovoz fosilních paliv do Evropské unie.

V platnost vstoupilo 4. srpna 2024 a v Česku dosud není implementováno.

Jeho účinná implementace je klíčová pro snižování emisí CH_4.

Proč by se české nevládní organizace měly tématu věnovat?

Snižování emisí metanu je nejrychlejší cestou ke zmírnění oteplování.

Opatření zaměřená na metan mohou přinést klimatické přínosy již v horizontu několika let, a proto doplňují dlouhodobé snižování emisí CO_2.

EU-MER je již platná legislativa.

Je pouze potřeba ji adaptovat do české legislativy a začít ji uplatňovat.

Občanská společnost může významně ovlivnit podobu implementace.

Nevládní organizace mohou přinášet odborné argumenty, pracovat s dostupnými daty, upozorňovat na nedostatky a podporovat transparentní a efektivní zavádění pravidel, která povedou ke skutečnému snižování emisí metanu.

Hlavní sdělení a fakta

Hlavní sdělení v kostce

Metan významně přispívá ke globálnímu oteplování, přičemž jeho emise v energetice lze účinně snižovat odhalováním a opravami úniků. Evropská unie už pro jejich omezování stanovila pravidla, ale aby fungovala i v praxi, Česko musí zajistit jejich důsledné uplatňování. Právě teď je proto důležité prosazovat konkrétní kroky, které povedou k měření emisí, opravám úniků a účinné kontrole provozovatelů.

3 hlavní sdělení

Metan můžeme omezovat už dnes – dostupnými technologiemi a s nízkými náklady.

Technologie pro odhalování, prevenci a omezování úniků metanu z fosilní infrastruktury už existují a řada opatření je nákladově efektivní. Díky pravidelnému monitoringu, včasným opravám a vhodným technickým řešením lze předcházet zbytečným emisím a zároveň omezovat ztráty zemního plynu. Snižování emisí metanu tak představuje konkrétní příležitost, jak dosáhnout klimatických přínosů v relativně krátkém časovém horizontu.

Pravidla už máme. Teď je potřeba zajistit, aby fungovala.

Nařízení EU-MER stanovuje povinnosti pro provozovatele energetické infrastruktury. Česko musí jasně určit kompetence úřadů a zajistit účinnou kontrolu i vymáhání pravidel. Jen tak lze zajistit, aby se úniky systematicky měřily, včas odstraňovaly a vedly ke skutečnému snižování emisí metanu.

Snižování emisí metanu pomáhá brzdit oteplování.

Snižování emisí metanu je důležitým krokem v boji proti klimatické změně. Umožňuje dosáhnout rychlejších výsledků při zpomalování globálního oteplování, a proto musí doplňovat dlouhodobé úsilí o omezení emisí CO_2. Pouze kombinace krátkodobých opatření zaměřených na metan a dlouhodobého snižování emisí oxidu uhličitého může přispět k účinnému zmírnění klimatické změny.

Klíčová fakta

→ Snižování emisí metanu je klíčové pro klimatickou stabilitu.

Metan (CH_4) je po oxidu uhličitém (CO_2) druhý nejvýznamnější antropogenní skleníkový plyn.

Je zodpovědný za přibližně 30 % aktuálního globálního oteplování.

Metan je v oteplování účinnější než CO_2 (jedna molekula zachytí více infračerveného záření, takže způsobuje výraznější oteplení než oxid uhličitý). Během 20 let má jedna tuna metanu přibližně 80krát větší oteplovací účinek než stejná hmotnost CO_2.

V atmosféře zůstává relativně krátce. Zatímco CO_2 má atmosférickou životnost stovky až tisíce let, u CH_4 je to přibližně 12 let. Proto redukce jeho emisí představuje nejrychlejší cestu ke zpomalení tempa oteplování planety.

→ Emise metanu mají negativní dopady na lidské zdraví i přírodní ekosystémy.

Metan je prekurzorem vzniku přízemního ozonu, který je pro lidský organismus toxický.

Dopady přízemního ozonu na zdraví jsou známé a patří k nim:

- podráždění dýchací soustavy způsobující kašel, podráždění hrdla nebo nepříjemný pocit na hrudi
- omezení funkce plic a dušnost, v případě dlouhodobého vystavení trvalé poškození plic
- astma a jeho zhoršení
- větší náchylnost k respiračním infekcím
- poškozuje rostlinnou tkáň ale také např. ptáky ve vyšších polohách

→ Emise metanu v energetice lze významně snížit s minimálními, často nulovými finančními náklady.

Energetika je tedy druhým nejvýznamnějším zdrojem antropogenních emisí metanu. Zhruba 35 % z nich pochází z těžby a využívání fosilních paliv. Dalších přibližně 40 % vzniká v zemědělství a 20 % při nakládání s odpady (UNEP).

Technologická řešení pro detekci a eliminaci úniků v tomto odvětví jsou již dostupná a ekonomicky efektivní.

Při důsledném nasazení opatření, jako jsou systémy monitorování, vykazování a ověřování (MRV), programy detekce a oprav úniků (LDAR) a omezení záměrného vypouštění (venting) či flérování (flaring), lze emise metanu z energetiky do roku 2030 významně snížit.

→ **Česká republika se ke snižování emisí metanu zavázala.**

Česko se v roce 2022 připojilo k mezinárodnímu závazku Global Methane Pledge, jehož hlavním cílem je společně snížit globální antropogenní emise metanu alespoň o 30 % do roku 2030 oproti úrovni z roku 2020.

Pro přijetí EU-MER hlasovalo více než 70% českých europoslanců a europoslankyň. Česko dále nařízení formálně schválilo v rámci hlasování v Radě EU, kde za přijetí hlasovalo 26 z 27 členských zemí (proti bylo pouze Maďarsko). Povinnost určit příslušné úřady a stanovit režim sankcí měla ČR do srpna 2025. Dodnes tyto povinnosti nesplnila.

Pokud nařízení Česko nebude vymáhat, hrozí mu právní postihy.

V rámci EU patří ČR k významným emitentům. K této pozici přispívají jedny z nejrozsáhlejších černouhelných dolů v Evropě, z nichž i po opuštění uniká metan, a dále rozsáhlá tranzitní a distribuční plynárenská soustava. Zároveň jsou emise v ČR dosud vykazovány pouze na základě teoretických odhadů.

Aktuální stav implementace v ČR

Navzdory naléhavosti situace se Česká republika v listopadu 2026 nachází v legislativním vakuu a v přímém rozporu s evropským právem. ČR nesplnila povinnost určit příslušné úřady a stanovit režim sankcí do srpna 2025. Ačkoliv byl v roce 2025 připraven návrh zákona o snižování emisí metanu, proces se po říjnových volbách zcela zastavil. Vládní Plán legislativních prací pro rok 2026 i výhled do roku 2029 tento zákon zcela vynechal, což naznačuje záměr státu situaci v nejbližších letech neřešit. Tento stav znepokojuje i energetický průmysl, který čelí nejistotě, jak plnit přímo použitelné nařízení EU bez jasného vnitrostátního rámce.

Příklady způsobů občanského tlaku

Pokud chceme, aby se složitá témata dostala do veřejné debaty a aby se skutečně něco změnilo, nestačí o problému pouze informovat. Je potřeba vědět, **koho oslovit, jak získat pozornost veřejnosti a médií, kde hledat spojence a jak požadovat konkrétní kroky od těch, kteří mají možnost věci ovlivnit.**

Některé z níže uvedených postupů lze využít prakticky u jakéhokoliv advokačního tématu. U každého zároveň ukazujeme, jak může pomoci právě při prosazování účinné implementace EU-MER.

Oslovte přímo ty, kteří mohou věci ovlivnit

Někdy je nejúčinnější obrátit se přímo na lidi a instituce, které mohou rozhodnutí změnit. Může jít o české poslance*kyně a senátory*ky, ministerstva a další úřady, europoslance*kyně nebo představitele*ky Evropské komise. Na různých úrovních můžete požadovat rychlou a účinnou implementaci EU-MER, upozorňovat na konkrétní problémy nebo se ptát na termíny a odpovědnosti.

CDE například poslalo dopis Evropské komisi, v němž upozornilo na zpoždění při implementaci na národní úrovni. Ne vždy máme jako občanský sektor k dispozici nástroje, kterými lze proces přímo urychlit - můžeme se ale obracet na ty, kteří je mají.

> **Tip:** Nebojte se být konkrétní. Místo obecné výzvy k „řešení problému" se ptejte například: Kdo je za daný krok odpovědný? Jaký je jeho termín? Co už bylo uděláno? Co bude následovat?
>
> **Co konkrétně je nyní na místě požadovat:** Bezodkladné zařazení adaptačního zákona k EU-MER zpět do vládního Plánu legislativních prací, ze kterého byl pro roky 2026–2029 zcela vyřazen.

Zpřehledněte složitá témata

Aby se o komplexních problémech snáze mluvilo každému z nás, je užitečné mít základní fakta pohromadě. K tomu mohou sloužit například infografiky, grafy, mapy, krátká videa nebo jiné vizualizace. Centrum pro dopravu a energetiku například připravilo infografiku shrnující základní fakta o metanu a jeho emisích.

> Infografika: Emise metanu (2024).

Hledejte spojence

Dobrá zpráva je, že se málokdy konkrétním problémem zabýváme jen my sami, a možná jsou okolo nás tací, kteří řeší problémy příbuzné. Dává smysl nebojovat sám a spojit síly. Často zjistíme, že na podobné otázky narážejí lidé napříč obory a sektory, že jejich řešení by pomohlo členům a členkám různých sociálních skupin. Každý z nich může téma představit vlastním jazykem a oslovit jiné publikum. Stejný požadavek je možné podpořit z různých perspektiv.

V případě implementace EU-MER jsou vlivnými spojenci například energetické firmy, které samy vyjadřují znepokojení nad právní nejistotou.

> (@klimatomluva k emisím metanu (2026).)

Buďte sami přímými svědky problému

Máloco je tak přesvědčivé jako vlastní zkušenost a svědectví. Argumentačně perfektně podložené vysvětlení principu klimatické změny může o urgenci problému přesvědčit méně intenzivně než extrémní horka, která lidé pociťují na vlastní kůži. Pokud vy nebo vaše organizace čelíte konkrétním důsledkům přímo, tváří v tvář, máte k dispozici ten nejlepší materiál k dalšímu zpracování a předání: osobní zkušenost.

V případě komplexního problému metanových emisí víme, že k jeho únikům, a díky EU-MER dnes už často nelegálnímu vypouštění, dochází poměrně běžně všude tam, kde se dobývají, převáží, skladují nebo zpracovávají fosilní paliva. CDE se proto ve spolupráci s organizací CATF každoročně vypravuje kontrolovat fosilní

infrastrukturu v Česku, kde emise zachycuje speciální termografickou kamerou, a nasbírané informace z terénu pak předává dál médiím a veřejnosti. Poslední terénní průzkum jsme podnikli na podzim 2026 na jižní Moravě, kde jsme detekovali unikání škodlivých emisí na 31 z celkem 44 navštívených lokací. Emise jsme naměřili také v předcházejícím roce, na závěrečný report z průzkumu se můžete podívat níže.

> Výsledky terénního průzkumu úniků metanu na jižní Moravě (2025).

Nabídněte médiím konkrétní příběh

Ani důležitý problém se do médií nemusí dostat jen proto, že je důležitý. Novinářům proto pomáháme hledat konkrétní příběh, číslo, místo nebo člověka, který obecnější téma zpřístupní jejich publiku. Metan se snadno stane technickým tématem o emisních faktorech, měření a evropských předpisech. Pro veřejnou debatu je ale často účinnější ukázat konkrétní únik, konkrétní lokalitu, konkrétní dopad nebo konkrétní otázku, kterou stát dosud nevyřešil.

Vlastní data a terénní zjištění mohou být dobrým základem pro tiskovou zprávu, komentář, rozhovor nebo nabídku tématu konkrétnímu novináři.

> **Tip:** Při kontaktování médií si položte jednoduchou otázku: „Proč by to mělo zajímat čtenáře právě dnes?“ Pokud na ni dokážete snadno odpovědět, máte dobrý základ pro mediální výstup.

Ptejte se a chtějte konkrétní odpovědi

Pokud nevíme, kdo je za řešení problému odpovědný nebo co přesně stát v dané věci dělá, je užitečné se jednoduše zeptat. Oficiální dotazy, žádosti o informace nebo otázky položené veřejně mohou pomoci zjistit, kde proces stojí, kdo za něj odpovídá a co mu brání pokračovat.

U implementace EU-MER je to obzvlášť důležité. Nejde jen o to požadovat, aby stát „něco udělal“, ale také zjistit, jaké konkrétní kroky již podnikl, které instituce mají jednotlivé úkoly na starosti a v jakém termínu mají být splněny. Získané odpovědi navíc mohou být samy o sobě užitečným podkladem pro další komunikaci – například pro média, veřejné výzvy nebo jednání s politiky*čkami.

> **Tip:** Pokládejte otázky tak, aby na ně bylo možné odpovědět konkrétně. „Jak stát podporuje snižování emisí metanu?“ je méně užitečné než „Který úřad odpovídá za tento krok implementace EU-MER a kdy má být dokončen?“

Co můžete využít

Ke komunikaci o EU-MER připravila evropská nezávislá platforma občanské společnosti pro sledování emisí metanu (The European Civil Society Observatory on Methane) vizuální šablony a podklady, které můžete volně využít ke komunikaci o tématu. Najdete je na tomto odkaze.

FAQ: Jak reagovat na časté otázky a protiargumenty

Otázky a odpovědi o emisích metanu v souvislosti s evropským nařízením EU-MER.

Proč řešit metan, když hlavním problémem je CO_2?

Snižování emisí CO_2 je zásadní, samo o sobě ale nestačí. Metan je po CO_2 druhým nejvýznamnějším přispěvatelem ke globálnímu oteplování a v krátkodobém horizontu otepluje atmosféru mnohem intenzivněji než CO_2. Zároveň se v atmosféře rozkládá rychleji, takže omezení jeho emisí může přinést rychlejší klimatický přínos. Proto je důležité snižovat emise obou plynů.

Proč se zaměřovat na energetiku, když metan vzniká i v zemědělství?

Metan je potřeba snižovat ve všech hlavních zdrojích, včetně zemědělství a odpadového hospodářství. V energetice ale existují dostupné technologie pro odhalování a opravy úniků, které mohou emise významně snížit. Navíc pro tento sektor už platí evropské nařízení EU-MER, jehož účinné uplatňování je potřeba zajistit i v Česku.

Je snižování emisí metanu nákladné?

Odhalování a opravy úniků metanu patří mezi nákladově efektivní opatření, protože vedle snižování emisí zároveň pomáhají předcházet ztrátám zemního plynu. Také náklady spojené s požadavky na dovážený plyn se podle dostupných analýz odhadují jako velmi nízké. Konkrétní náklady se liší podle typu opatření, ale dostupné analýzy ukazují, že řadu úniků metanu lze omezovat s nízkými náklady.

Co konkrétně musí Česko udělat v souvislosti s EU-MER?

Evropské nařízení je přímo použitelné, takže povinnosti provozovatelů platí již nyní. Česko ale potřebuje přijmout adaptační zákon, který jasně určí kompetence příslušných úřadů a stanoví sankce za porušování povinností. Bez něj je systematická kontrola a vymáhání pravidel problematické. Cílem je zajistit, aby se úniky skutečně měřily, evidovaly a opravovaly.

Jak reagovat na pochybnosti o účinnosti opatření?

Snižování emisí metanu v energetice přináší konkrétní výsledky: když se únik odhalí a opraví, metan přestane unikat. Řadu úniků lze přitom odstranit poměrně rychle. Základem jsou pravidelné kontroly, důsledné měření a včasné opravy. Evropské nařízení EU-MER tyto postupy zavádí jako povinnost a vytváří tak podmínky pro skutečné snižování emisí i ověřování dosažených výsledků.

Co konkrétně musí provozovatelé energetické infrastruktury dělat, aby omezili úniky metanu?

Provozovatelé ropné, plynové a uhelné infrastruktury musí pravidelně kontrolovat potenciální zdroje úniků, zjištěné úniky evidovat a včas opravovat. Zároveň musí plnit požadavky na měření a vykazování emisí a dodržovat omezení rutinního vypouštění metanu a jeho spalování na pochodni. Právě důsledné kontroly a opravy jsou klíčové pro skutečné snižování emisí.

Proč nestačí, že evropské nařízení už platí?

Samotná existence pravidel nezaručuje, že se budou dodržovat. Přestože je nařízení EU-MER přímo použitelné, Česko potřebuje jasně stanovit, které úřady budou kontrolovat jeho plnění a jaké sankce budou hrozit za porušení povinností. Bez funkčního systému kontroly a vymáhání hrozí, že pravidla zůstanou v praxi nedostatečně uplatňována a úniky metanu se nepodaří omezovat v potřebném rozsahu.

Závěr

Snižování emisí metanu je jedním z konkrétních kroků, který může přinést rychlé klimatické přínosy. Po přijetí pravidel v rámci legislativy EU-MER je nyní klíčové zajistit, aby začala být skutečně vymáhána v členských státech, včetně České republiky.

K tomu není potřeba čekat na jeden velký okamžik nebo na jedinou organizaci. Každý může přispět svou částí: upozornit na problém, sdílet ověřená data, oslovit odpovědné instituce, spojit se s dalšími aktéry*kami nebo pomoci dostat konkrétní příběh do médií. Právě z takových kroků může vzniknout tlak, který povede ke skutečné změně.

Doufáme, že vám tento toolkit pomůže najít způsob, jak se do prosazování účinné implementace EU-MER zapojit. Metan možná není nejviditelnějším klimatickým tématem, ale jeho rychlé snižování může mít významný dopad. Společně můžeme přispět k tomu, aby platná pravidla nezůstala jen na papíře.

Centrum pro dopravu a energetiku, z.s.

Prosazujeme ambiciózní a spravedlivou klimatickou politiku.

Heřmanova 8, 170 00 Praha 7

www.cde-org.cz